

رئیس قوه قضائیه:

قرار بازداشت غیرضروری حق الناس است

رئیس قوه قضائیه: برخی اوقات قرار بازداشت موقت صادر می‌شود و قاضی منتظر می‌ماند تا زمانی که ضابط گزارش بدهد؛ این حق الناس است و تبعات دارد.
صفحه ۲

سرمقاله

سهم ایران از تجارت جهانی

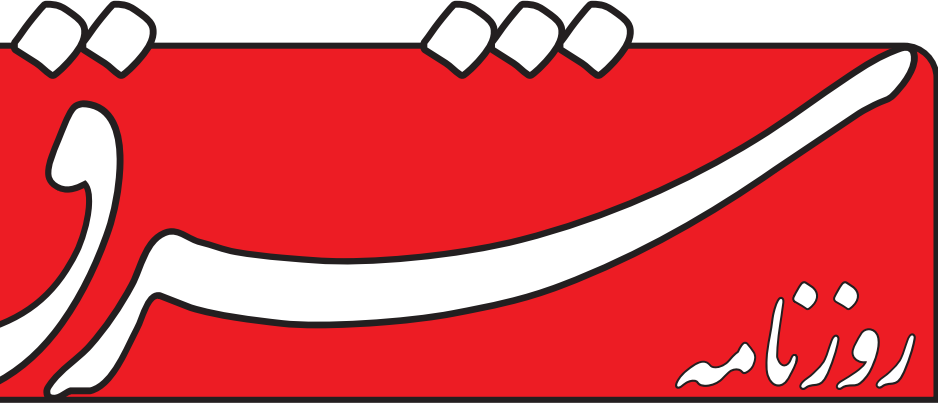
کوروش احمدی

دیپلمات پیشین

در چند دهه گذشته ابعاد مختلف تنش مستمر در سیاست خارجی ایران بسیار مورد بحث بوده و با گذشت زمان آثار سوء آن برای اقتصاد و جامعه ما روشن‌تر شده است. مشکل بزرگ‌تر این است که این تنش در سیاست خارجی در دوره‌های جریان دارد که برعکس ادوار گذشته، تجارت با دنیای خارج اغلب مهم‌ترین عامل برای توسعه اقتصادی کشورهاست و تجارت خارجی سهم فرآیندهای در تولید ناخالص داخلی یافته است. در پرتو روند شتابان جهانی‌شدن که در چند دهه اخیر و به یمن انقلاب در ارتباطات و اطلاع‌رسانی و حمل‌ونقل شکل گرفته، کشورها در رقابت با هم و برای رسیدن به اهداف توسعه، چاره‌ای جز تکیه بر مزیت‌های نسبی خود، تلاش برای بهره‌برداری از مزیت‌های نسبی دیگران و مبادلات کالایی و خدماتی ناشی از این مزیت‌ها با خارج نداشته‌اند. تجربه اقتصادهای نوظهور در برابر دیدگان ماست. این اقتصادها بدون دسترسی به بازارهای مصرف خارجی برای فروش کالا و واردکردن اقلام و مواد لازم از یک سو و بدون جذب سرمایه و تخصص و فناوری خارجی و بدون درگیرشدن در زنجیره عرضه و تقاضای جهانی هرگز نمی‌توانستند موقعیت کنونی را بیابند. تجربه توأم با شکست کشورهایی نیز که مسیر متفاوتی را طی کرده‌اند، روشن است. ضعف اقتصاد ایران که انعکاس آن را در شاخص‌های عمده اقتصادی مانند تولید ناخالص داخلی، تورم، سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی و… می‌بینیم، رابطه مستقیمی با نقش ضعیف ایران در تجارت جهانی و نسبت پایین تجارت خارجی به تولید ناخالص داخلی دارد. مطابق آمار سازمان تجارت جهانی، سهم ایران از تجارت بین‌الملل در ۴۰ سال گذشته سیر نزولی داشته و در سال ۲۰۲۲ تنها به ۲۴ صدم درصد رسیده؛ درحالی‌که در اوج خود در سال ۱۹۷۴ حدود ۱۰۱ درصد بوده است. مهم‌تر اینکه به موازات کاهش سهم ایران از تجارت جهانی، درآمد ناخالص ملی سرانه در کشور نیز سیر نزولی داشته و در دوره اخیر مطابق آمار بانک جهانی از هفت‌هزارو ۴۹۰ دلار در سال ۲۰۱۲ به سه‌هزارو ۵۳۰ دلار در سال ۲۰۲۱ کاهش یافته است.

مقایسه وضعیت ایران با سایر کشورها، به‌ویژه کشورهای منطقه و همسایه، گویای موقعیت بین‌المللی ایران است؛ چراکه برخلاف تصور برخی، ایران به‌عنوان یک قدرت متوسط باید قبل از هر چیز نگران عقب‌افتادن از کشورهای همسایه و کشورهای منطقه زیست خود باشد. اگر دو کشور ترکیه و عربستان سعودی در رقبای اصلی ایران در منطقه به شمار آوریم، مقایسه شاخص‌های اصلی اقتصادی موجب نگرانی است. سهم ترکیه از تجارت جهانی در ۲۰۲۲، ۱۰۲٫۲۲ درصد یعنی حدود پنج برابر سهم ایران بوده و این یکی از دلایل اصلی عقب‌افتادن ایران از ترکیه از نظر تولید ناخالص داخلی است. درحالی‌که تولید ناخالص داخلی ایران و ترکیه در سال ۱۹۷۸ به ترتیب معادل ۷۸ و ۶۵ میلیارد دلار بوده، مطابق آمار بانک جهانی، این دو شاخص برای ایران و ترکیه در سال ۲۰۲۱ به ترتیب به ۳۵۹ و ۸۱۵ میلیارد دلار تغییر کرده است. درمورد عربستان نیز تولید ناخالص داخلی این کشور از حدود ۸۰ میلیارد دلار در ۱۹۷۸ با رشد ۸٫۷ درصد در ۲۰۲۲ به حدود یک تریلیون دلار رسیده است. در چنین شرایطی، درآمد سرانه در ترکیه نیز در سال ۲۰۲۱ حدود ۹هزارو ۹۰۰ دلار و در عربستان در ۲۰۲۰ در حدود ۲۱هزارو ۵۴۰ دلار بوده است.

سهم اندک در تجارت جهانی تنها دلیل ضعف اقتصاد ما نیست؛ بلکه ضعف در جذب سرمایه‌گذاری خارجی و اجرای پروژه‌های مشترک نیز مشکل بزرگی است که دسترسی به فناوری‌ها و بومی‌کردن اسلوب‌های مدیریتی مدرن در کشور را دشوار کرده است. این‌گونه همکاری‌ها و سهم مناسب در تجارت جهانی علاوه بر کمک مؤثر در توسعه رفاه عمومی، از یک کارکرد مهم دیگر که محافظت در برابر شوک‌های غیرمترقبه و خسارت‌بار باشد، نیز برخوردار است. آمار مربوط به سهم کشورها در تجارت جهانی رابطه مستقیم و معنی‌داری با سطح رفاه عمومی مردم در کشورهای مختلف دارد. در دنیای امروز، ضعف یک اقتصاد در همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی یکی از دلایل اصلی عقب‌ماندگی از سایر اقتصادهاست. فراهم‌شدن امکان تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی یکی از تفاوت‌های اصلی دنیای امروز با دنیای قبل از جنگ اول و دوم جهانی است. اگر کشوری خود را از این امکان بی‌زگ و به تبع آن توسعه مزیت‌های نسبی خود و بهره‌مندی از مزیت‌های نسبی دیگران محروم کند، یکی از اهرم‌های اصلی برای جلوگیری از فقر و فلاکت مردم خود و کسب سهمی درخور از قدرت در سطح بین‌المللی را از دست داده است. درمورد کشور ما، این فقط تنش در سیاست خارجی و تحریم نیست که دسترسی ما را به اقتصاد جهانی محدود کرده است؛ بلکه اتخاذ پاره‌ای سیاست‌های راهبری نادرست مانند سیاست جایگزینی واردات، خودکفایی، توسعه کشاورزی به هر قیمت، تصدی‌گری دولت برای تأمین حداقل‌های مورد نیاز مردم و عوارض سوء این سیاست‌ها، ازجمله الگوی توسعه خشکی مجور به جای دریامجور، قاچاق، تخریب منابع آب و محیط زیست، مهاجرت نخبگان و… آسیب‌های بیشتری به اقتصاد و جامعه ایرانی وارد کرده است. در دنیای امروز، تعلل در تعامل با منظومه جهانی از طریق اصلاح سیاست‌های راهبردی و پایان‌دادن به بحران در سیاست خارجی خسارت عظیمی به بنیادهای اساسی هر جامعه‌ای می‌زند و رابطه مستقیمی نیز با امنیت‌کشور دارد.

سه‌شنبه ۱۵ فروردین ۱۴۰۲ • ۱۳ رمضان ۱۴۴۴ • ۴ آوریل ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۲۳ • ۱۲ صفحه • ۱۵۰۰ تومان

در «شرق» امروز می‌خوانید: «شرق» ضرورت احیای برجام را بررسی می‌کند: منطقه «خاکستری»، قدرت‌نمایی مجدد رقیب طالبان در افغانستان؛ بزرگ‌نمایی داعش؟، تغییرات جدید شرایط دریافت ارز سهمیه‌ای و **یادداشت‌هایی** از مهدی زارع، محمود فاضلی

نگاهی به ماجرای تعیین حداقل مزد که واحدهای صنعتی را با چالش ترک کار مولد کارگران و اشتغال آنان در فعالیت‌های کاذب مواجه کرده است

دوربرگردان دستمزد

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

گزارش «شرق» از حواشی دوران تصدی وزیر مستعفی آموزش و پرورش

کارنامه نوری

وزیری کوچک‌تر از قبای یک وزارتخانه

۱۰

آیا نرخ بی‌کاری به تنهایی شاخص مناسبی برای سنجش بازار کار است؟

مصائب نرخ بی‌کاری

در گفت‌وگو با عضو کمیسیون امنیت ملی بررسی شد

چالش‌های پیش روی سال جدید

زشت‌وزیبای اولین بازی تیم ملی در سال جدید

بدگویی روس‌ها پشت سر ایران

تیم ملی فوتبال ایران در آخرین فیناды که در روزهای نخست سال ۱۴۰۲ برگزار شد، دو دیدار تدارکاتی انجام داد که به ترتیب برابر روسیه و کنیا قرار گرفت. پیش‌ازین قرار شده بود که ایران به جای کنیا با تیم ملی عراق بازی کند؛ ولی اختلاف نظر بر سر محل برگزاری این بازی، عراقی‌ها را ترغیب به لغو این مسابقه کرد تا ایران مجبور شود کنیا، یکی از ضعیف‌ترین تیم‌های آفریقایی را جایگزین کند. به هر روی انجام این دو بازی در شرایطی که کادر فنی تیم ملی هم تغییر کرده و امیرقلعه‌نویی را بالای سر می‌دید، از لحاظ میزان آمادگی و نگرش جدید می‌توانست درخور توجه باشد. گو اینکه نتیجه دست‌کم در این مقطع و با توجه به دو دیداری که صورت گرفت، چیزی نبود که راضی‌کننده باشد. ایران در دیدار نخست برابر روسیه مقابل تیمی به میدان رفت که بی‌شباهت به تیم منتخب لیگ این کشور نبود. هرچند که از پس بردن آن بازی هم برنیامد و دست آخر به تساوی یک – یک رضایت داد. بازی با روسیه البته یکی، دو نکته مثبت هم داشت که میل هجومی تیم قلعه‌نویی در آن مشهود بود. البته این میل فقط با توسل به یک پناالتی برای ایران کل در پی داشت تا مهدی طارمی از روی نقطه پناالتی آن را تبدیل به گل کند. در دیداری که روسیه نشانی از یک تیم ملی واقعی نداشت، امیر قلعه‌نویی ادعا کرد تیم ملی یکی از بهترین بازی‌های چند سال اخیرش را انجام داده است.

این گزارش را در صفحه ۹ بخوانید

با اقتصادات زمان در اولین امپراتوری‌های بزرگ نمود یافت و پس از انقلاب علمی در الگوی دولت وستفالیایی. فواصل این تحولات نهادی را نه «گسست» بلکه «تداوم و تغییر» توضیح می‌دهند و هر نظم جدیدی از دل نظمی پیشین متولد شده و این وضعیتی است که به الگوی تحولات نهادی حاکم بوده است. «ایران» به‌عنوان یک دولت-ملت مدرن و پساوستفالیایی، حاصل «تداوم و تغییر» یکی از اولین نظم‌های امپراتوری در جهان است. دولت-ملت مدرن که در ۱۶۴۸ و در پس توافق وستفالیا خلق شد، زیست-جهان سیاسی متفاوتی را خلق کرد که اگرچه از دل گذشته بیرون می‌آمد؛ اما ماهیتا با آن متفاوت بود. ترکیبی از جمعیت، سرزمین و سازمان که با مدیدن روح حاکمیت به ملت، کشور و حکومت معنا داد. از این منظر واژه «ملت» (nation) که تا پیش از آن در زبان‌های مختلف وجود داشت، به‌عنوان یک دال، به مدلولی ارجاع شد که تا پیش از آن وجود نداشت. چیزی شبیه به کاربرد واژه «علم» در فارسی که تا پیش از آشنایی ما با (science) اساسا به مدلولی ارجاع می‌داد که امروزه آشکارا آن را غیرعلم می‌دانیم. ملت در معنای مدرن، جزئی از کلیت دولت است؛ به عبارت دیگر ملت در پیوند با دولت و آن هم با واسطه حاکمیت است که موجودیت می‌یابد و نه مقدم بر آن. آنچه امروز به‌عنوان «ملت ایران» می‌شناسیم، خود محصول جهان مدرن است و تابعی از دولت‌بودن ایران. به عبارت دیگر اینکه ما ایرانیان همواره تصویر و تصور مشترکی از اسطوره‌ها و نهادهای مشترکی داشته‌ایم که ما را به هم پیوند داده است، به معنای این نیست که ما همواره یک ملت در معنای مدرن بوده‌ایم؛ بلکه به معنای آن است که ما همواره تجربه سیاسیِ مشترکی از «دولت‌بودن» داشته‌ایم.

ادامه در صفحه ۱۰

سختگوی سیاه با اشاره به مفتوح بودن پرونده سرنوشت دیپلمات‌های ایرانی

سردار شریف: شهید جاویدالاثر یک اصطلاح عرفی است

سردار رمضان شریف با اشاره به برداشت ناصواب برخی اشخاص و رسانه‌ها از سخنان اخیر فرمانده کل سپاه درباره جاویدالاثر حاج احمد متوسلیمان گفت: در وضعیت ایشان و همراهان تغییری صورت نگرفته و پرونده سرنوشت آنان همچنان مفتوح و از سوی مراجع سیاسی…

صفحه ۲

۱۱

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

گزارش تیریک را در صفحه ۴ بخوانید

گزارش «شرق» از حواشی دوران تصدی وزیر مستعفی آموزش و پرورش

کارنامه نوری

وزیری کوچک‌تر از قبای یک وزارتخانه

۱۰

گزارش «شرق» از حواشی دوران تصدی وزیر مستعفی آموزش و پرورش

گزارش «شرق» از حواشی دوران تصدی وزیر مستعفی آموزش و پرورش

گزارش «شرق» از حواشی دوران تصدی وزیر مستعفی آموزش و پرورش

«امروز، بزرگ‌ترین پیشیمانی‌ام این است که در مورد مردم کشور خودم، به اندازه کافی یاد نگرفتم. من از تاریخ ایران به اندازه کافی نیاموختم». با فرهنگ ایرانیان به اندازه کافی آشنا نشدم… برای بزرگ‌شدن به‌عنوان یک دولتمرد، باید در مورد تاریخ کشور، سیاست کشور، ویژگی‌های ملت و فرهنگ آن ملت آموزش ببینیم… من دلنگان ایرانم. دلم برای ایران تنگ شده است» (خداداد فرمانفرماییان، خاطرات). جامعه ایران اکنون در پیچی تاریخی قرار دارد؛ وضعیتی که مستلزم درک و شناخت دولت و مردم از محدودیت‌ها و ظرفیت‌های یکدیگر و طرح مطالبات و خواسته‌هایی معقول و اجرای برنامه‌هایی منطقی برای گذار از این وضعیت پیچیده و تحقق توسعه‌ای پایدار است. توسعه‌ای که زاینده تحولات بزرگ در عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و تکنولوژیک است. در این میان البته انتظار و توقع از نظام حکمرانی بسیار بیشتر از مردم است، نظامی که می‌بایست با درک و بذیرش واقعیت‌های فرهنگی و اجتماعی موجود جامعه و گونه‌گونی سبک‌های زندگی و تفکرات و جریان‌های فکری و سیاسی – که به‌خصوص از پس اعتراضات اخیر بروز و ظهور کرد- و نیز آشنی و تعامل با جهان (آنچنان که در گشایش روابط با عربستان واقع شد) راه و مسیر تحقق توسعه را هموار کند. مسیری که متأسفانه با وجود گذشت بیش از هفت دهه (از اجرای برنامه اول عمرانی در سال ۱۳۲۷ تاکنون) دستاوردهای اندکی داشته و در مجموع رشدهای اندک و پرنوسان، تورم و بی‌کاری بالا و دورقمی و سرمایه‌گذاری و بهره‌وری پایین را رقم زده است.

ادامه در صفحه ۴

همه از خداییم و به سوی او باز می‌گردیم
خانواده سوگوار تحسینی و وابستگان
درگذشت شادروان جناب آقای محمد تحسینی از مشایخ درویش که دیرینه سال، دل در گرو ارادت به مولا علی (ع) داشتند را ممیمانه تسلیت می‌گوییم.
بیشک تربیت فرزندان دانشور و خدمتگزار مردم و شاگردان نامور، در کارنامه معنوی ایشان ماندگار خواهد بود. کردگار دانا به همسر، فرزندان، وابستگان و دوستداران، شکیبایی و بردباری دهد.
حمیدامن زاده، احمد بخت آزاد، فرهاد سپهرام و خانواده دیگر دوستان و یاران توانیر، وزارت ارتباطات مجتمع آئومینیوم المهدی

ادامه در صفحه ۱۰